

Straf blev dem paalagt, naar en Bondegaard ved tilfældige Omstændigheder var bleven øde, inden en vis Tid at have den forsynet med Bygning, Beboere og Besætning (Frdg. 16de Marts 1725, 14de Januar 1740 og 6te Juni 1769). Saaledes var en bestemt Forbindelse erkjendt imellem Bondestanden og Bøndergodsset; Bønderne maatte ikke vilkaarligen forlade Bøndergodsset, men disse Jorder maatte heller ikke undrages Bondestanden, til hvis Subsistents de vare bestemte.

Vi skulle ikke opholde os ved de uhyre Misbrug, hvortil mangfoldige Godseiere benyttede den dem overdragne store Magt over Bondestanden, og al den Uret og Undertrykkelse, som denne Stand i lang Tid maatte lide. Følgerne kunde naturligtviis ikke svare til Lovgivningens oprindelige Niemed, men bleve høist sørgelige for Bøndergodssets Tilstand, og derved ogsaa saavel for Godseiernes egen virkelige Interesses som for det Heles Vel. Det blev derfor henimod Slutningen af det forrige Aarhundrede erkjendt, at det almindelige Bedste krævede en alvorlig Indgriben fra Statens Side i dette hele Forholds Ordning, hvorved der ikke blot eensidigen sørgedes for Godseiernes Lary, men ogsaa den Benyttelse af de omhandlede Jorder, der tilkom Bondestanden, reguleredes paa en saadan Maade, at denne vigtige Stand kunde sikkes imod vilkaarlige Undertrykkelser og sættes istand til at arbejde sig frem til Velstand og Velvære. Den nye Hovedforordning om dette Forhold af 8de Juni 1787 forkynder: „at da Kongen ansaae Landvæsenets Forfremmelse som den naturligte og varigste Kilde til Statens Velstand, og Haandhævelsen af de Rettigheder, der tilkom enhver af Hans Undersaatter efter deres Forsatning, som den tryggeste Grundvold for den borgerlige Frihed og Sikkerhed, saa havde han i dette dobbelte Niemed fundet for godt at give de indbyrdes Rettigheder og Pligter, som burde have Sted imellem Jorddrotterne og Fæstebønderne i Danmark, saa nøiagtige Bestemmelser, at al Anledning til Mistillid og Tvistigheder imellem disse Stænder, paa hvis forenede Virksomhed Agerdyrkingens Opkomst fornemmelig beroede, saa meget som muligt kunde forebygges“. I Dvereenstømmelse hermed paabyder

da Forordningen den bekjendte vigtige Række af Forfrister om Gaardens Overlevering til Fæsteren ved Syns- og Taxationsforretning, om Følgerne af, at den ikke er forsynet med den nødvendige Besætning og Inventarium, om den lovlige Fremgangsmaade, der skulde følges for at erholde Fæsteren udsat af Gaarden m. v. Dmtrent samtidigen hermed ophævedes Stavnsbaandet ved Forordningen 20de Juni 1788; Proprietairernes Forpligtelse til at stille Mandskab i Forhold til Hartkornet bortfaldt, hvorimod Bærnepligten blev lagt som en personlig Forpligtelse paa Bondestanden, og Udskrivningen overdragen til offentlige Autoriteter, hvorved de med den tidligere Tingenes Orden forbundne Misbrug hævedes. Da nogle Godseiere begyndte med at udstæde Fæstebreve paa Aaremaal eller Opsigelse, istedetfor paa Livstid, blev saadant som en Fremgangsmaade „der baneede Vej til Udsugelser og qvælte Lyften til Bindstibelighebd“, strengt forbudt ved Forordningen 19de Marts 1790, som i Præmisserne udtalte „at det af Hensyn til Agerdyrkingens væsenets Opretholdelse og Bondestandens Haandhævelse i dens Rettigheder var fundet nødvendigt at sætte Grændser for hine Misbrug, og med Kraft at beffærme Fæsterne i den Besiddelsesret for dem selv og deres Efter, som ved Lovgivningen i flere Aarhundreder havde været dem hjemlet“. Fremdeles forkyndte Placat 24de Juni 1791 som Grundsatninger, hvorefter Høvet „ifølge Hensynet til Bedkommendes fælles Gavn og det Almindeliges dermed forbundne Vel“ burde ordnes, at det skulde bestemmes saaledes, „at Jorddrotterne kunde betrygges for ikke at faae mindre Arbejde af Bønderne behørigen forrettet, end til deres Hovedgaardes Drift da udfordredes, naar Arbejdet vel bestyredes, men dog at Bønderne der ved ikke paalagdes mere, end de til det afvigte Aars Begyndelse havde forrettet, og ikke heller mere, end at de tillige kunde overkomme tilbørligen at dyrke deres Fæstegaarde og at udrede de dem paaliggende Statter og Afgifter“. I Dvereenstømmelse med de saaledes udtalte Anskuelser om det med Hensyn til Bønderjorderne bestaaende Retsforhold og de opstillede Grundsatninger har senere en Række af mere og mindre omfattende og indgribende Love lige ned til